

LYCEUM

Ha megcsordul Vince ...

Közép-európai kultusza a 11. században terjedt el. Alakja látható a koronázási paláston (1031). Kopasz nádor a váradi székesegyházban oltárt emelt tiszteletere. Manapság főleg pincészeteket és borrendeket neveznek el róla.

Szent Vince, a gazdák által tisztelt, téli időszak védőszentje. Vincét a középkortól kezdve úgy tisztelték, mint aki legyőzi a tél sötét hatalmait és előkészíti a lassan közeledő tavasz útját. Neve rokon hangzású a *vinum* = *bor* szóval. Napja általános termésjósló nap. Vince országosan borvédőszentként ismert. Talán ez magyarázza, hogy a szőlőművesek Vince névnapjának időjárásából a következő év bortermésre jósltak:

„Ha megcsordul Vince, te le lesz a pince.”

„Ha szépen fénylik és megcsordul Vince, borral telik meg a pince, gabonával pajta csűr, Mihály majd édes bort szűr.”

„Csurog Vince, jó bortermés, száraz Vince, kalácstermés.”

„Ködös Vince, üres pince, ha csepeg-csorog kevés lesz a borod.”

„Ha nem csorog a Vince, üres lesz a pince, ha csak csepeg, csorog, kevesebb lesz a borod.”

Zaragozai Szent Vince, 16. századi ismeretlen festő műve
Szent Vince (? , Huesca – 304, Valencia) a korai keresztény idők azon szentjei közé tartozik, akik történeti valósága kétségtelen, de életükről és halálukról alig maradt fenn megbízható híradás.

A szőlásmondás alapja az a népi hagyomány, hogy január 22. időjárási fordulónap: ha Szent Vincekor süt a nap és olvad, akkor a szőlő különösen jól hízik, jó lesz a szőlőtermés. Emellett sok helyen levágott szőlővesszőből is megjósolják az ősze várható szőlőtermést. Az enyhülő idő egyúttal arra is figyelmezteti a gazdákat, hogy ideje az új gazdasági év munkáira gondolni.

Dél-Baranyában is Vince a magyar szőlősgazdák bormennyiséget jósló napja. Vörösmarton, Csúzán, Bodolán vidáman ülték meg Vince napját, mert azt tartották, hogy ez a nap a „szőlővessző pálfordulója”. Megbeszélték a gazdák, kinek a szőlőjében ülik meg a Vince napi vigasságot, amikor is szalonát, kolbászt, hurkát, kenyeret, sajtot, túrót, és más finomságokat

csomagoltak össze. A falatozás közben természetesen a borosüveg is kézzel kézzel járt. Evés után gömböcöt akasztottak egy tőkére, hogy a gömböcshöz hasonló nagyságú fürtök teremjenek. Mielőtt hazamentek vincevesszőt metszettek. A szőlővesszőket a meleg szobában öblös szájú üvegbe helyezték el. Ha kihajtanak a vesszők, megmutatják, hogy nem fagytak le a rügyek, és a kifakadó vessző hajtásain képződő virágfürtkezdemenyek megmutatják a szőlő termékenységet is.

„Vigadj az esztendő elején, de Vincére és Pálra ügyelj!” – mondogatták a gazdák.

Szintén szokás a „vincézés”, amikor a szőlőskert szélét szentelt borral vagy vízzel öntözik meg. Táncünnepséget is tartanak ezen a napon, a madarak eskü-

vői napjának tartják. A Vince-napot több helyen összekötik borkóstolók, borbálok rendezésével és ilyenkor veszik fel az új tagokat a borrendekbe.

A szőlősgazdák a jó termést elősegítendő azt vallották, hogy ilyenkor sok bort kell inni. Muravidék szőlőtermelői megfigyelése: „Ha jó idő van, es ha ek kicsint a víz megfutamodik, sok bor lesz”. Vagy pedig: „Ha Vince-napkor a ló csapa (nyoma) megtelik vízzel, sokat terem a szőlő.” Topolyai mondás jelzi, hogy a jó szüret, az egész paraszti gazdaságnak fontos, mert „Ha csorog Vince, tele kamra, tele pince.” Ezért a magyarországi falvak kis düledező hajlékain, a módosabb mezővárosi polgári házakon, szőlőhegyek prэшázain, a pincesorok ereszein, a gazdák az eresz jégcsapjainak hosszúságát vizsgálhatták e napon, vajon csöpögnek-e, meg-nyhült-e az időjárás?

Vince-napi tréfás köszöntő: „Ha megcsordul Vince, megtelik a pince. / Régi igazság ez. Igaz-e, jó Vince? / Most, hogy ünnepeljük névnapodon Vincét, Telj meg áldással Te, s csorduljon meg pincéd!”

KERKAYNÉ MACZKY EMESE
AMERIKAI MAGYAR MÚZEUM,
PASSAIC, NEW JERSEY

LYCEUM

TÁRSASÁGI KÖZLÖNY
MEGJELENIK NEGYEDÉVENTE.

HUSZONNEGYEDIK SZÁM
VI/4. ÉVFOLYAM

Kiadja a
VASHATOS Kft.
Kiskunhalas

www.vashatos.hu

Szerkesztő:
LUKÁCS LÁSZLÓ

Kapcsolattartó:
Kiss Sándorné
Telefon: 20/465-2300

Készült a Szilády Áron Társaság
tagjai és támogatói részére.

Kereskedelmi
forgalomba nem kerül.
A már megjelent lapszámok
elérhetők a vashatos.hu
és a sziladyaron.tarsasag.hu
honlapokon.

A SZILÁDY ÁRON TÁRSASÁG
tisztviselői (elnökség):

Lukács László elnök
lukaclaszlo@hdsnet.hu

Alelnökök:
Dóka József
Dr. Bognárné Nagy Éva
Szakál Aurél
Palásti Károly

LEVELEZÉS:

6400 Kiskunhalas,
Hősök tere 2.
Telefon: 77/421-123

Bor-kalendárium

Célunk nem csupán a régi, szép hagyomány felelevenítése, de annak bemutatása is, mennyire átjárta a régi idők emberét az embertársak iránti szeretet és a közösségi érzés.

November
Szent András Hava
Nyilas Hava

Ez a hónap az őszt utolja, nem sok kell hozzá, és „November, december, lábon áll a hóember.” Márton madara, a holló és a varjú is bejön már az erdőről, ellepi a szántóföldeket élelem után kutatva.
November 11. – Márton napja. Szent Márton, Toursi püspök, hitvalló, szent, 316-317-ben született a pannóniai Savariában (Szombathely), apja római tribunus volt. A Márton-napi borkóstolás, kóstoltatás misztériuma a bort és a pincék sötétjét övező misztikummal kapcsolódott össze. A nagy misztérium, a must, a szőlőlé átváltozása ekkorra következett be. Az egész évi fáradozás gyümölcse illetve itala, eredménye ekkor mutatkozott meg. Ezzel pedig, mint fá-

radságuk eredményével, szívesen eldicsekedtek a borosgazdák.

December
Karácsony Hava
Bak Hava

December 4. – Borbála napja. A Borbála-ág kivirágztatása szokásos termésjósló mód volt. **December 27. – János napja.** János a fordulópont szentje, mivel Janus nyomán őt is az év egyik kapujának, a téli napfordulónak a megszemélyesítőjeként tartották számon. Általában István-nappal együtt ülték meg. A régi János-napi szokások legjellegesebbje – a szokványos János-köszöntők, jánosolások mellett – a borszentelés, és a Szent János áldása, más néven Szent János pohara, vagyis a szentelt borral való köszöntés, áldomás. Régen a János-napon megszentelt borral kínálták azokat, akik hosszú útra keltek, búcsúzkodtak. Ez volt a Szent János pohara. A máig is megtartott szokás alkalmat nyújt a vendégségből való bú-

csúzkodásnál is az utolsó, búcsúpohár elfogyasztására. A régi rítus szerint ezt úgy kell kiinni.

Január
Boldogasszony Hava –
Vízöntő Hava

Január 1. – Újév napja. Már a rómaiak is vidáman ünnepelték a kétarcú – a múltba és a jövőbe tekintő – Janus isten ünnepét. **Január 22. – Szent Vince napja.** A Vincentius latin név rövidüléséből származó Vince győztest, győzedelmezt jelent. Vince országosan ismert borvédőszent volt. Napja általános termésjóslónap. Vincét a középkortól kezdve úgy tisztelték, mint aki legyőzi a tél sötét hatalmait és előkészíti a lassan közeledő tavasz útját. „Ha szent Vintze napja fénylik, azt mondják a boros gazdák, hogy megtelik a pintze, és sok jó bort várhatni.” (Száz esztendőskalendárium – 1799.) „Ha megcsordul Vince, tele lesz a pince”...

(RÉSZLETEK) VASÁRNAPI ÚJSÁG 1859.

Állandó programjaink

A Szilády Áron Társaság az alapítás óta (1993) eltelt időszak kezdeményezéseit, stabil tevékenységét megerősítve, kibővített együttműködésre törekszik a halasi civil közösségekkel, különösen azokkal, akik a lokálpatrióta értékrend mentén szervezik meg a helyi tevékenységüket.

A kiemelt ügyeink esetében szükséges az erőforrásainkat bővíteni, ezért az önkéntes segítőkön túlmenően, új tagok, támogatók belépése indokolt, hogy a munkatervünkben rögzített feladatok teljesülhessenek. Mindezek figyelembevételével, mindenképpen részt kell vállalnunk a nemzeti pá-

lyázati alapok által meghirdetett kiírásokon, pl. NEA stb., illetve reméljük, hogy a halasi polgárok, cégek részéről adományokra is számíthatunk.

Társaságunk továbbra is megbízható szervezeti keretet nyújt a lokálpatrióta értékeink megőrzéséhez, hagyomány-szeretetünk pedig kimeríthetetlen forrását jelenti múltunk, jelenünk és jövőnk megbecsülésének. Ragaszkodunk az alapítói hitvallásunkhoz és szellemi elődünknek tekintett Halasi Polgári Olvasókör 1863. január 10-én véglegesített alapvetéséhez, ti. az nem más, mint „a város polgárai körében a művelődés, szellemi

fejlődés biztosítása társas élet formájában.” Kérem, hogy ajánljon új tagokat lokálpatrióta közösségünkbe!

**KIEMELT ÜGYEK,
TERVEK**

1. Péter Dénes Népfőiskola. Az 1999 júniusában alapított népfőiskolánk változatlan célkitűzése a protestáns nevelési hagyományok és a korszerű nemzetstratégiai közismeretek együttes képviselése.

A Népfőiskolánk alapvetően három egymást segítő tevékenységi kört teljesít azzal, hogy a szervezeti-működési rendszere segíti az öntevékeny civil közös-

Szilády Áron Társaság

Aktuális programjaink

Egykor **Szilády Áron** (1837–1922) ref. lelképásztor, orientalista nyelvész és akadémikus jelmondata volt a „Patria est cara“, amit a „haza drága“ kifejezéssel fordított és életének fontos gondolatává vált.

Felhívom a figyelmét, hogy minden évben az elnökség által elfogadott belépési nyilatkozat megléte és évente március 31-ig, 1000 Ft/év tagdíj befizetésével együttesen gyakorolható a tagsági jogviszony.

A székhelyünkön átvehető csekken vagy személyesen, illetve átutalással befizetett tagdíj, csak március 31-ig vehető figyelembe, a határidőn túli befizetéseket adományként kell elkönyvelnünk, amit egyébként szívesen fogadunk az 1 %-os adófelajánlások mellett bármikor!

segeket, az igényes kulturális rendezvényeket, és sajátos népfőiskolai programokat valósít meg városzerte.

A Péter Dénes Népfőiskola fontos működési körébe tartoznak a szabadművelődési, közösségi programok, és a meghirdetett népfőiskolai témakörökhöz kapcsolódó szervezési, ügyintézési feladatok elvégzése, ami az alkalmi lehetőségek kihasználásával széleskörű tájékozódásra nyújt lehetőséget valamennyi résztvevőnek. Alapélményeket nyújtunk a kereszténységről, a magyarságról, a mindennapi élet kérdéseire való válaszkérésben, és a tetterős nemzetstratégia megfogalmazásában.

2. Szilády Áron és tudóstársai – Félmagas dombormű

ÁLLANDÓ PROGRAMOK

(Szilády Áron Református Gimnázium díszterme)

30 éve alakult meg a Szilády Áron Társaság!

XXX. Közgyűlés (2023. január 21., szombat 10 órától)

Szilády Emlékkonferencia (2023. március 18., szombat 10 órától) Nagy-Czirok László 140 éve született!

28. Pro Iuventute díjátadás (2023. május 25., csütörtök 16 óra)

Magyar Hősök Napja (Emlékkünnep), amit az országépítő Bethlen-kormány

(1921–31) tevékenységének bemutatására szánunk a VERITAS Intézetrel, országos és helyi összefüggéseit is értékelve. Május 27-e, vagy június 10-e (Halasi Csipkeház).

27. Társasági Legáció (2023. szeptember 16., szombat) * Nagyszalonta, Geszt

Társasági Díszvacsora (2023. november 3., péntek) * külön terv.

TÁRSASÁGI ESEMÉNYEK

Péter Dénes Népfőiskola

A Péter Dénes Népfőiskola fontos működési körébe tartoznak a szabadművelődési, közösségi programok, és a meghirdetett

népfőiskolai témakörökhöz kapcsolódó szervezési, ügyintézési feladatok elvégzése, ami az alkalmi lehetőségek kihasználásával széleskörű tájékozódásra nyújt lehetőséget valamennyi résztvevőnek.

Alapélményeket nyújtunk a kereszténységről, a magyarságról, a mindennapi élet kérdéseire való válaszkérésben, és a tetterős nemzetstratégia megfogalmazásában.

Előkészítés alatt az **Alma Mater Club** szervezése a „sziládys“ szülők számára nyitott tagsággal, kedvezménykártyával rendelkező közösségpártoló csoportként. Továbbra is nyitottak vagyunk a gimnazisták (esetleg a központi iskola tanulói részére is) önképzőköri, vagy más diáktársasági kezdeményezéseik támogatására, az öntevékenységük erősítésére. (lásd. 6. oldal). Fontos célunk a Péter Dénes családi sírkert felújítása. (185 éve született)

(kőből, bronzból) elhelyezése a ref. imaház külső oldalfalán. A Szilády Áron Társaság 2014-ben azt kezdeményezte, hogy helyezzünk el emléktáblát

„Szilády Áron és tudóstársai“ címmel azokkal, akikkel egykoron szorosan együtt dolgozott tudományos munkája során és lényegében az ország egyik leg-

fontosabb keletkutással foglalkozó tudós akadémikusokat mutatja be.

3. Szilády emlékszoba. Szilády László, Szilády Áron és Szilády János életét és munkájuk bemutatását szolgálná ez az emlékszoba a régi gimnázium épületében, a ref. templom mellett (Új RefKör).

4 Levelező lista (levelező tagok) összeállításra csak e-mail címekre, mert szívesen veszünk minden támogatást és segítséget, pl. újságcikkek, programajánlatok, előadóként, önkéntes segítségnyújtásban stb.

20 érdekesség Petőfi Sándorról, a 200. születési évfordulója alkalmából

Petőfi Sándor *Petrovics Sándor* néven látta meg a napvilágot Kiskőrösön, az 1822-23-as év fordulóján, szilveszterkor, s születésnapját 1823. január 1-re jegyezték be.

Petőfi Sándor mindösszesen 26 évet élt meg, ám e csekély idő alatt munkássága mégis világirodalmi rangúvá nőtte ki magát. Közel ezer verset írt, amiből körülbelül nyolcszázötven maradt fenn az utókorra, az ismertebb műveit pedig sok más nyelvre lefordították. Emellett életművének elidegeníthetetlen részét képezi az 1848-as forradalom kitörésében betöltött szerepe, melynek győzelme nélküle elképzelhetetlen lett volna.

Petőfi nevét számos közterület és intézmény viseli hazánkban, sőt világszerte is, és szinte biztosan nincs olyan magyar ember, aki ne hallotta volna a nevét. Ismerjük munkásságát, sokat tudunk a költő életéről, ennek ellenére a rendkívüli 200. jubileumra készülve most mégis olyan érdekességeket gyűjtöttünk csokorba, melyeket talán nem soha ismernek Petőfi életének kapcsán. Tartson velünk, ha kíváncsi arra, hogyan töltötte a költő a gyermekkorát, ki volt a legjobb barátja és életének milyen apróságnak tűnő részletei voltak hatással a magyar történelem alakulására.

**Kezdetek,
nehézségek,
alkotások**

1. *Petőfi Sándor naplót vezetett*, méghozzá nagyon részletesen. Ennek köszönhetően szinte napi bontásban, apró részletekig ismert, hogy mikor merre járt, mit csinált vagy éppen kivel találkozott nemzeti hősünk.

2. *Költői karrierjét 18 éves korától számítjuk*, amikor otthagyta a tanulást és színésznek állt. Ekkortól már újságokban is megjelentek művei. A már említett ezer verset tehát mindössze 8 év alatt írta, ez évente átlagosan 125, azaz három naponta egy verset jelent. A *János vitézt* például hat nap és hat éjszaka alatt írta.

3. Számos költeményének

olyan nagy sikere volt, hogy már a költő életében *megzenésítették*. Legérdekesebb ezek közül is, hogy egyik verse a fiatal német filozofust, Friedrich Nietzscht ihlette meg.

4. Annak ellenére, hogy egész életében *színésznek készült*, furcsa hangja miatt sosem ért el túl nagy sikereket, ezért hátrahagyva színpadi karrierjét, vándorlásba kezdett. A jó körülmények között nevelkedett Petőfi a következő éveket gyalogos vándorlással és rengeteg nélkülözéssel töltötte. Egy időben még katonának is beállt, csak hogy ne haljon éhen, azonban néhány hónap múlva gyakori betegeskedés miatt leszerelték.

Petőfi szülőháza Kis-Kőrösön

5. Petőfi Sándor nemcsak a költészetben remekelt, hanem a *kapcsolatépítésben* is egyedülállóan sikeres volt. Kiterjedt és befolyásos baráti köre számos alkalommal megmentette az éhhaláltól, és támogatói a legnagyobb nélkülözésből is többször kisegítették.

6. A költőt végül *Vörösmarty Mihály* mentette meg a teljes nincstelenségtől, miután végső elkeseredésében besétált hozzá és segítséget kért tőle. A Petőfi által Magyarország egyik legnagyobb emberének tartott Vörösmarty pedig erős kapcsolatai révén elindította verseinek kiadását.

7. Költői pályafutásának elindulásától kezdve az ifjú Petőfinek *nem voltak anyagi gondjai*. Végre azt is megtehetette, hogy kávéházakban töltse ideje egy részét. Ki gondolta volna, hogy ennek az aprónak tűnő részletnek mekkora jelentősége lesz a magyar történelem alakulására?

Egyes képességei kimagaslóak voltak

8. *Petőfi balkezes* volt, de mindkét kezével egyaránt jól tudott írni és kitűnően rajzolt. A piaristáknál 1834-ben tanárai is észrevették, hogy osztálytársai közül ő írt és rajzolt a legsebben.

9. Petőfi 1838. augusztus 31-étől a Selmechányai Líceumba járt, ahol retorí-

kát, azaz szónoklattant tanult. Talán már akkor arra készült, hogy a *Nemzeti Múzeum* lépcsőjén szóno-
koljon 1848. március 15-én.

10. *A költő sokat sportolt: jól vívott és remek evezős is volt.* Egy kirándulás alkal-
mával régi ismerőse, Szűcs János rektor beesett a Dunába, ekkor Petőfi men-
tette meg a férfi életét, ami kizárólag lélekjelenlétének és ügyességének volt kö-
szönhető.

11. Nemzetünk forradalmá-
ra *kiváló nyelvérzékkel bírt*,
németül, olaszul és franciá-
ul is tanult, és folyamatosan
képezte magát.

Szerelmi és családi élete bonyodalmas volt

12. Érdekesség, hogy an-
nak ellenére, hogy nagyon
*szerelmes volt Szendrey
Júliába* és meg is kérte a
kezét, Petőfi majdnem el-
vett egy debreceni színész-
nőt, *Prielle Kornéliát*. A
hirtelen felindulásból kö-
tendő házasságot csak az
akadályozta meg, hogy a
szükséges papírok nem áll-
tak rendelkezésre. Szeren-
csére Júlia megértően vi-
szonyult az esethez, mivel a
meggondolatlan lánykérés
hátterében egy Petőfi fülé-
be jutott pletyka állt, misze-
rint jövődöbelije máshoz
készül feleségül menni.

13. *Szendrey Júlia kezét
nem volt könnyű megszerez-
ni:* egy nagykarolyi bálon
ismerkedtek meg, azonban
az udvarlás ideje végtelen-
nek tűnhetett Petőfi számá-
ra, mert hiába kérte meg

többször is a lány kezét az
édesapjától, az első két al-
kalommal visszautasítást
kapott. Végül 1847-ben há-
zasodtak össze.

14. Petőfi Sándornak egy
fia született. *Zoltán* édes-
anyja Szendrey Júlia, ke-
resztapja Arany János volt.
A fiú nemcsak a költészet-
ben és színészi karrierben
lépett édesapja nyomába,
hanem rövid életpályája
kapcsán is. Kicsapongó, he-
donista életet élt, ami jelen-
tősen megviselte szerveze-
tét. Zoltán végül tüdőbajban
hunyt el, 22 éves korában.

Megnyerő személyiség volt vagy ez csak hiedelem?

15. Úgy tűnhet, Petőfi már
a maga korában is képes
volt mindenkit levenni a lá-
báról, de ez koránt sem
igaz. A seregben például
Bem József a fiaként szeret-
te Petőfit, de *Klapka
György* számára már igen
ellenszenvesnek bizonyult
zabolázatlan természete mi-
att. Klapka és Petőfi min-
den találkozásukkor össze-
vitakoztak, a tábornok egy-
szer még házi őrizetbe is zá-
ratta a költőt, így végül
*Görgey Artúr*nak kellett köz-
benjárnia, hogy Petőfit
megmentse a komolyabb
következményektől.

16. *Arany János és Petőfi
Sándor példátlan barátsá-
got ápolt egymással.* Arany
végül Petőfi Duna-parti
bronzszobrának avatóün-
nepségén tüdőgyulladást
kapott, és ebbe halt bele
1882-ben.

17. Talán nem meglepő,
hogy *a költő imádta a feltű-
nést.* Abban a korban, ami-
kor a férfiak frakkot és ka-
lapot hordtak, ő ragaszkod-
ott a zsinóros atilához és a
kucsmához. Gyakran hor-
dott fokost a kezében és a
korabeli beszámolók szerint
nem a járdán, hanem az út
közepén közlekedett.

18. Petőfi *gyűlölte a fényké-
peket*, mert azokon nehezen
lehetett utólagosan módosí-
tani. Sokkal jobban kedvel-
te, ha rajzok és festmények
készültek róla, amiket ked-
vére alakíthatott. Úgy tűnik,

a költő meglehetősen hiú
volt.

19. Petőfiről a legváratta-
nabb helyeken is megemlé-
keznek: *Kínában az ezred-
fordulót követően két szobrot
is állítottak* a tiszteletére –
2003-ban Pekingben, majd
2007-ben Sanghajban –,
költészete pedig tananyag a
kínai középiskolákban.

20. *Petőfi halálát 1849. jú-
lius 31-re teszik.* A legenda
úgy tartja, hogy Segesvár
környékén eltűnt a ködben,
azonban ez az egyik legti-
tokzatosabb történet a ma-
gyar irodalomban. Mivel
nem egyértelmű, pontosan
hogyan halt meg a nagy
magyar, számos teória szü-
letett róla. Talán a legis-
mertebb, hogy eltűnése
után sokáig Szibériában ra-
boskodott és ott érte végül a
halál.

FORRÁS: [HTTPS://WWW.EREMKIBOCSATO.HU/BLOG/316-20-ERDEKESSEG-PE-TOFI-SANDORROL-A-KOEZELGO-200-SZUE-LETESI-EVFORDULOJA-ALKALMABOL](https://www.EREMKIBOCSATO.HU/BLOG/316-20-ERDEKESSEG-PE-TOFI-SANDORROL-A-KOEZELGO-200-SZUE-LETESI-EVFORDULOJA-ALKALMABOL)

Képek: kultura.hu, Jobb alsó részben: Erdélyi Körkép - Jan Styka és mások (1897)

*

Halasi kötődések. *Petőfi Sándor rövid életében Halasra valószínű, hogy nem jutott el, de egykori násznagya Sass Károly a ref. öregtemetőben nyugszik. Super Károly (Halas, 1821. május 28. – Budapest, 1892. november 30.) színész, rendező, Petőfi Sándor egykori színiigazgatója, aki a vidéki színiéletről egyik legnagyobb egyénisége volt. Említést érdemel Thorma János festő, aki „Talpra magyar!” festményének fő alakjának Petőfi Sándort festette meg. Kiskunhalason 1978-tól köztéri szobor (Mihály Gábor alkotása), utcanév is őrzi Petőfi halhatatlan emlékét.*

Szilády Áron Társaság / Péter Dénes Népfőiskola

Közösségfejlesztő terveink 2023

Az elmúlt évek sokkoló járványhelyzete, a jelenlegi háborús veszélyhelyzet dacára, elkötelezett és a hazához hűséges közösségi értékeremtést folytatunk, a mindig is remélt nemzeti megújulás reményében.

A magyar nemzeti érdekért kiálló küzdelem sohasem hiábavaló. Sem most, sem a régmúltban. Történelmünk és különleges kultúránk – a *Sub pondere crescit palma* példázat alapján – rendkívüli helyzetekben különösen aktívan, nagyszerűen működött és bizakodhatunk abban, hogy a következő évtizedben is csak tovább fog erősödni a nemzeti összetartozásunk.

A magunk részéről is mindent megteszünk, hogy a helyi értékek feltárásában és közvetítéséből kivegyük a részünket vagy inkább hozzátegyük tudásunkat, önzetlen tenni akarásunkat.

A Szilády Áron Társaság mezővárosunk lokálpatrióta közössége, az egykori **Halasi Polgári Olvasókör** (1863) szellemi jogutódjaként 1993-ban alakult meg.

Az elmúlt évtizedekben vállalt szerepünkről évkönyveket (emlékkönyveket) adtunk ki, számos közösségi rendezvényt valósítottunk meg, amelyek bemutatják értékközösségünk tevékenységét. A *Szilády Áron emlékévkönyvünk* alkalmából (100 éve hunyt el, 185 éve született, a református gimnázium új épülete 130 éve készült el) kiadtuk 3. évkönyvünket, amely a terjedelmi korlátokhoz igazít-

va, olvasható kötetként foglalja össze az elmúlt 20 év erőfeszítéseit. Ennek része a *Péter Dénes Népfőiskolánk* és a *Thúry József Alapítványunk* is.

A konzervatív értékelhalmozáshoz összehangolt szervezeti és társadalmi lépésekre lesz még szükség, amit városi szinten igyekszünk példamutató módon képviselni a meghirdetett

programjainkkal, a fiatal, Halasról elszármazott hírességek visszahívásával, új közösségi eseményszervezésekkel.

A városi értéktár részeként, az együttműködő szervezetekkel közösen, az elmúlt évtizedekben sikerült a figyelmet felhívni és fenntartani Kiskunhalas és az Alsó-Kiskunság vidékének tárgyi, szellemi örökségére. Ehhez kapcsolódóan, számos komplex művészeti és tudományos háttérű népfőiskolai programot szervezünk meg. Fő célkitűzésünk a helyi szellemi, honismereti, kultúrtáj-történet tudatosítása és a helyi értékek bemutatása a közösségfejlesztés eszközeivel.

Halasi Téka

XXIII. előadás, folytatás.

Lokálpatrióta klubestek

XII. est, folytatás.

Honismereti határjárás

XXII. út: Lakitelek.

XXIII. út: Ópusztaszer

Halasi Pódium, V. est:

2023. augusztus 26.

Gyárfás István emlékdíj

alapítása, kiadása

Thúry József Emléknep

2023. május 19. (péntek)

téri program (2023 augusztus-szeptember) *Fővédnök: Kövér László házelnök* (Országgyűlés)

Reményeink szerint, a szabadtéren megvalósításra váró tervünk jól illeszkedik a vállalt céljainkhoz, az értékvállalásainkhoz, ami ki szélesítheti az együttműködések, bővítheti a közösségi művelődés és ismeretterjesztés látóhatárát, és miután nem tömegprogramot tervezünk, a parasztpolgári múltunk felidézése jó szellemi keretet nyújthat az ősiség tisztelete, megbecsülése iránt. Szeretnénk minél több helyi céget, művelődő és baráti közösséget megnyerni az ügyünknek

Emléknepok

170 éve született **Korda Imre** (Kiskunhalas, 1853. október 30. – Kiskunhalas, 1914. január 2.) író, újságíró, szerkesztő, gimnáziumi tanár.

Éppen 160 éve született **Herczeg Ferenc** (Versec, 1863. szeptember 22. – Budapest, 1954. február 24.) magyar író, színműíró, újságíró, az MTA tagja és másodelnöke, 1904-től 1919-ig a Petőfi Társaság elnöke.

Erdélyi Helikon Gálaest 2023. december 16. (szombat) *Bánffy Miklós 150 éve született! Kós Károly 140 éve született!*

A *tagtoborzás* érdekében további kezdeményezéseket is elindítunk – lehetőségeink szerint – a népfőiskolai keretek között.

Honismereti határjárás XXIII.

**Ismerkedés Tóserdő és környéke
természeti és épített örökségével.
Hungarikum Liget / Lakitelek Népfőiskola**

**Tisztelettel meghívjuk Önt
[tervezés alatt], pénteken!**

Újratervezett utazásunk kishusszal történik 15 órától
a kiskunhalasi ref. templom parkolójából.

Vendégvárás: Lezsák Sándor országgyűlési képviselő,
az országgyűlés alelnöke, a Lakitelek Népfőiskola alapítója
Határjárásunkra összesen 15 fő jelentkezhet!
Részvételi hozzájárulás: 6000 Ft/fő.

Ügyfél telefon: 20/465-2300

MEGHÍVÓ

2022. november 6-án, vasárnap kb. 11:15 órától
az istentisztelet után, megemlékezés és koszorú elhelyezése lesz
a Szilády Áron-szobornál, ahová szeretettel hívjuk és várjuk!

„Vidám Erdős László, emlékeztet halálának 100. évfordulójára!”

Szilády 100 Emlékév

100 évvel ezelőtt, 1922-ben született Szilády Áron, a magyar nyelv és irodalom egyik legnagyobb alakja. Emlékévé a Magyar Kultúra Napján, november 6-án, vasárnaponként tartunk megemlékezést a sziládyi emlékhelyen.

2022. november 6-án, vasárnap kb. 11:15 órától az istentisztelet után, megemlékezés és koszorú elhelyezése lesz a Szilády Áron-szobornál, ahová szeretettel hívjuk és várjuk!

Szilády Áron Társaság

Meghívó

A XXX. KÖZGYŰLÉSÜNKRE
2023. január 21-én, szombaton 10 órára
a Szilády Áron Református Gimnázium
dísztermébe

A KÖZGYŰLÉS TERVEZETT NAPIRENDJE:

A Magyar Kultúra Napja alkalmából Domonkos László író (Bp.) előadása Petőfi Sándor születésének, illetve Kölcsey Ferenc: Himnusz költeményének megírásának 200. évfordulója alkalmából.

- 1) Köszöntések, a határozatképesség megállapítása.
- 2) A 2022. évi beszámoló megvitatása. Előadó: Lukács László elnök
- 3) A 2023. évi programtervünk. Határozathozatalok.

A közgyűlésre külön postai meghívólevelet is kiküldünk!
Várjuk észrevételeit és további javaslatait!

Lukács László elnök, Szilády Áron Társaság

**András-napi
bormustra
disznótóros
lakoma**

2022. november 26-án,
szombaton 17 órától
Imrehegy

<https://www.youtube.com/watch?v=CEKryjXGx18>

BÉLA BORÁSZAT
IMREHEGY

ÉTEK- ÉS ÁLDOMÁSREND

András-napi tepertős pogácsa-kínálás hajdagonoktól.
Fűszeres forralt bor, sülttökfalatok köztől.
Házi sült hurka, kolbász, toros káposztával,
hagymás törtburgonyával. Kemencében sült kalács.
Újborok 2022: Irsai Olivér, Néró Rozé. Óborok:
Rajnai Rizling 2019, Ezerjó-Generosa 2018,
Düna Selection: Nektár 2019, Pinot Noir 2017.
Kislati párlatok, 1-2 kupica. Kántálás: Székely Tibor
Részvételi hozzájárulás: **8000 Ft + Busz (15 férőhely)**
A különbusz 16 órakor indul a halasi felszállóhelyekről.
Jelentkezni a lukacsaszlo@hdcsnet.hu címen lehet!

Redves egészségre!
Leuten Sie den ungarischen Wein!
Assaggiare il vino ungherese!
Dégustez gâitler les vins hongrois!
Please, try the hungarian wines!

Köszöntök, 1000 Magyar Kemencés és Vendéglátóipari Termék - Budapest
Fertő: Székely Tibor, Zoltán, Csaba és dr. Nagy András Balázs, Csaba

Vashatos Kft.
Kiskunhalas, 2022

**Magyar Érték és
Hagyományok**
2022

**100 : 1000
KISKUNHALASI
TÖRSASZAT**

**HALASI
SZÉPMŰVES
Egyesület**

RÉGI MAGYAR MESTERSÉGEK

Írta: Bogdán István

A vincellérek

A szőlőművelés ősi foglalkozás, kisajtol s megerjedt levének, a bor-nak élvezete nemkülönben. A görög mitológiában a szőlőművelés feltalálója és védnöke isten volt, Dionüszosz személyében. De a boristen tiszteletét, illetve a szőlőkultúrát korábbi népektől örökölte a görögség, és hagyományozta tovább a rómaiakra, akik aztán elterjesztették az egész birodalomban. Így Pannóniában is, ahol Probus császár tette virágzóvá.

A honfoglaló magyarság – mint azt a szőlő, bor, hordó szavaink eredete igazolja – ismerte az új hazában talált kultúr-növényt, és hamarosan maga is szőlőművelő lett. A szőlőt – mint ma is – elsősorban boráért termesztették. A bor pedig arra való, hogy megigya. De „aki a bort megissza, ura legyen annak”, mert „ahol a bor az úr, ott az ész koldulni jár”

A szőlőt az alacsonyabb hegyek napos oldalain fekvő tisztásokra telepítették. Sima vesszőt plántáltak, aztán homlítás-sal (vagyis bújtatással) szaporították tovább, és a szőlő fokozatosan kiszorította az erdőt. A szőlőhegyeken pincék épültek, prés-t viszont nemigen használtak: a szüretelőket taposták ki lábbal a szőlő levét. A szőlőművelés munkafázisai majd ugyanazok voltak, mint ma: nyitás, metszés, háromszori kapálás, esetleg karózás, kötözés, szüret, végül a takarás: védeni a tőkét a téli fagy ellen.

Kik voltak hát a vincellérek, milyen munkások művelték a szőlőt? A vincellér a szőlőművelés minden ágazatában jártas, a szőlőművesek munkáját irányító alkalmazottja volt a szőlősgazdának, ha az nem maga művelt.

A metszőkés-nek, ezen ősrégi eszköznek két típusa volt: a baltás, vagyis a karótlan, tiszta fejmentszés vagy a karós, magas vesszős művelés és a balta nélküli (kacar-nak is neveztek), vagyis a hosszabb szálvesszős művelés eszköze. Csak az 1860-as években kezdte kiszorítani e kést a metszőolló, és átalakítani a hagyományos tőkeművelést egyszemes fejmentszéssé, illetve egy-két szemes csapmentszéssé. – Az 1870-es évek elején is 688 ezer birtokos tulajdonában levő 584 ezer hold szőlőnek 70 százalékát fejmentszéssel, 30 százalékát csapmentszéssel művelték.

Ez időben a birtokosoknak még mindig csak a fele rendelkezett pincével, és csak negyede sajtóval. Az évi mintegy 3 millió hektoliter, 60 százalékban fehér, 16 százalékban vörös és 24 százalékban siller (vagyis fél vörös) bornak többségét bizony lábbal taposták ki. – Tehettük, hisz 93 százalékban saját fogyasztásra termeltünk. A felnőtt férfilakosság – bár, mint mondták: „asszonyfán is elkél a bor” – fejenként másfél-két liter bort fogyaszthatott naponta.

Mondhatjuk, hogy a századfordulón alakult ki a szőlőművelés mai formája.

- RÉSZLETEK - (BUDAPEST, 1973)

Református főgimnázium, Kiskunhalas 1915 körül.

HALASI TÉKA

XXIII. ÉRTÉK- ÉS MÉRTÉKTARTÓ
ELŐADÁS KISKUNHALASON.

Tisztelettel meghívom
Önt és családjait
2023. január 21-én
szombaton 10 órára a
Szilády Áron Református
Gimnázium dísztermébe.

Petőfi 200

címmel

Vendégünk:

Domonkos László

író, újságíró, szerkesztő
(Magyar Hírlap, Trianoni Szemle)

Házigazda: Lukács László elnök
Szilády Áron Társaság,
Péter Dénes Népfőiskola

Eddigi előadóink voltak:

dr. Láncai András egyetemi tanár, dr. Kakuszi Péter irodalomtörténész, Czabó Gábor író, dr. Hidán Csaba történész, dr. Bogár László közgazdász, dr. Margittai Gábor irodalomtörténész, Jankovics Marcell filmrendező, Perkovics Tamás közgazdász - a helyi pénz kiadója, dr. Szakály Sándor történész, Jakócs Ádám vasúti szakértő, Szentesi Zöldi László író, újságíró (Magyar Hírlap), Zombori Ottó csillagász, Gy. Szabó Béláról emlékeztünk meg a szanki képtár vezetőjével (Sz. Mikor Márta és Falk Miklósné), Huth Gergely újság író (Pesti Srácok, Polgár Portál), Irimiás Balázs építész (Csoma Alapítvány), Horváth Sándor költő (Ungvár), Gutai István író (Paks), Kiskunhalas népdalai előadás: Bakó Katalin, dr. Valadár Károly, Székely Tibor népzeneészek; Berki Viola vallásművészete: Szűcs Károly művészettörténész (Kiskunhalas), dr. Hahner Péter történész (Pécsi udományegyetem), dr. Szabó Szabolcs karnagy, irodalomtörténész (Pécs), Csöke Tibor könyvtáros (Törökszentmiklós)

A Halasi Csipke 120 éves évfordulója alkalmából, 25 év után új csipkealbum készül. A könyv 5 fejezetben mutatja be a Halasi Csipke történetét a kezdetektől napjainkig, aktualizálva a közelmúlt eseményeivel. További információk: <http://halasicsipke.hu/hirek/elofizetesi-akcio>

*

A VIII. Protestáns Művészeti Napok eseményei (október 31-november 5), valamint az őszi konferenciánk elmaradt, tekintettel az energiaárakra és más technikai okokra.

*

Megjelent a Szilády Áron Társaság évkönyve (2001–2020), ami az elmúlt 20 éves időszakunk összefoglaló krónikáját, és a meghívott jeles vendégeink válogatott írásait is tartalmazza, illetve szervezeti függelékkel láttunk el. Az érdeklődők a Szilády Áron Református Gimnázium portáján be tudják szerezni a kötetet. Ára: 2000 Ft.

*

A LYCEUM – társasági közlöny 24. számának várható megjelenése: 2023. február. A programváltoztatás jogát fenntartjuk! A LYCEUM – társasági közlöny 1-24. száma letölthető a www.vashatos.hu vagy a sziladyarontarsasag.hu honlapokról.

További információk:
+3620/465-2300

SZILÁDY ÁRON TÁRSASÁG

ALSÓ-KISKUNSAI LOKÁLPATRIÓTÁK

6400 KiskunHalas, Hősök tere 2.

www.sziladyarontarsasag.hu

Adószám:18343081-1-03